

Lärarhandledning

1984

George Orwell

Ämne:

Svenska och svenska som andraspråk

Årskurs:

Gymnasiet, komvux
grundläggande och gymnasial
nivå, SFI

Antal lektioner:

2-10

Om handledningarna:

Till boken *1984* finns förutom denna handledning en elevhandledning. Elevhandledningen kan eleverna arbeta med på egen hand eller tillsammans med andra. Vill man kan också hela eller delar av elevhandledningen vara grund för ett gemensamt klassarbete med boken.

I denna lärarhandledning presenteras kort boken och författaren. Därefter ges förslag på hur *1984* kan introduceras, ett förslag på gemensam läsning och ett par uppgifter som kan användas efter läsning.

Handledningarna är gjorda av Jenny Edvardsson,
www.jennyedvardsson.se.

Förmågor

Svenska gymnasiet/komvux gymnasial nivå

- ▶ Kunskaper om centrala svenska och internationella skönlitterära verk och författarskap samt förmåga att sätta in dessa i ett sammanhang.
- ▶ Kunskaper om genrer samt berättartekniska och stilistiska drag, dels i skönlitteratur från olika tider, dels i film och andra medier.
- ▶ Förmåga att läsa, arbeta med och reflektera över skönlitteratur från olika tider och kulturer författade av såväl kvinnor som män samt producera egna texter med utgångspunkt i det lästa.

Svenska komvux grundläggande nivå

- ▶ Formulera sig och kommunicera i tal och skrift.
- ▶ Läsa och analysera skönlitteratur och sakprosa för olika syften.
- ▶ Anpassa språket efter olika syften, mottagare och sammanhang.

Svenska som andraspråk gymnasiet/komvux gymnasial nivå

- ▶ Förmåga att kommunicera i tal och skrift och anpassa språket till ämne, syfte, situation och mottagare.
- ▶ Förmåga att använda ett rikt ordförråd på ett sätt som är relevant för sammanhanget.
- ▶ Förmåga att läsa och reflektera över skönlitteratur i skilda former och från olika delar av världen.

Svenska som andraspråk komvux grundläggande nivå

- ▶ Formulera sig och kommunicera i tal och skrift.
- ▶ Välja och använda språkliga strategier.
- ▶ Läsa och analysera skönlitteratur och sakprosa för olika syften.
- ▶ Anpassa språket efter olika syften, mottagare och sammanhang.

SFI

- ▶ Att läsa och skriva svenska.
- ▶ Att tala, samtala, läsa, lyssna och förstå svenska i olika sammanhang.
- ▶ Att anpassa språket till olika mottagare och situationer.

Boken

Winston Smith lever ett enkelt liv i Oceanien, en av de tre staterna i världen. Han och resten av befolkningen är ständigt övervakade av Storebror, ledaren för Oceanien. Winston arbetar på Sanningsministeriet. Hans uppgift är att ändra texter och bilder så att de överensstämmer med Storebrors beslut. På jobbet möter Winston kollegan Julia och de två blir förälskade. De börjar ifrågasätta sitt arbete, staten och partiet, något som är förenat med livsfara i Oceanien.

1984 publicerades efter andra världskriget och kan ses som en dystopisk framtidsroman med element av science fiction. Boken är ständigt aktuell med sina teman den totalitära staten, övervakningssamhället och manipulering av historien.

Författaren

Georg Orwell (1903–1950) var en brittisk romanförfattare, journalist och kritiker. Hans mest kända verk är *Djurfarmen* och *1984*. I sina böcker kritiserar Orwell totalitarismen men också de sociala orättvisor som detta styrelseskick bär med sig. Hans bok *1984* har setts som så farlig att den i vissa länder har varit förbjuden.

Inför läsningen

Låt eleverna förutspå romanens handling genom att undersöka omslag och titel.

1. Börja med omslaget. Vilka tankar väcker bilden på omslaget?
2. Diskutera titeln. Vad står *1984* för?
3. Låt därefter eleverna få bekanta sig med dessa begrepp (som numera är en del av vårt språk och som har sitt ursprung i romanen *1984*):
 - a. "storebror ser dig" eller "storebrorssamhället"
 - b. "nyspråk"
 - c. "minneslucka"

Låt eleverna fundera över vad en roman som innehåller dessa ord kan handla om?

4. Läs därefter det första kapitlet högt. Stämde eleverna inledande tankar överens med det de fick höra i bokens första kapitel?

Under läsningen

Läs boken tillsammans i klassen. Dela upp läsningen i etapper. Låt eleverna få skriva reflektionsloggar under sin läsning och låt dessa loggar bli utgångspunkt för diskussioner i smågrupper. Ta även hjälp av följande diskussionsfrågor:

- ▶ Vilka är romanens konflikter (det som driver handlingen framåt)?
- ▶ Har du hittat några symboler i romanen? Vad ska de symbolisera?
- ▶ Hur vill du beskriva Winston? Upplever du att han förändras under handlingens gång? På vilket sätt?
- ▶ Skulle du säga att Winston är en sympatisk person? Motivera ditt svar.
- ▶ Slutar romanen på det sätt som du hade förväntat dig?
- ▶ 1984 räknas som en dystopisk roman med element av science fiction. Vilka dystopiska kännetecken har du hittat? Vilka science fiction-element har du hittat?
- ▶ Hur skulle du beskriva samhället där Winston bor och arbetar? Kan du se några paralleller till andra samhällen i historisk tid eller i nutid?
- ▶ 1984 är en roman som har varit förbjuden i vissa länder. Vad är det som kan sägas vara det farliga med romanen?
- ▶ I boken finns Kärleksministeriet. Vad händer där och varför heter det just Kärleksministeriet?
- ▶ Vad tycker du om romanen 1984? Är det en roman som du skulle vilja tipsa om? Motivera ditt svar.

Efter läsningen

Diskussion

Romanen 1984 väcker många frågor. Låt eleverna få stanna kvar i romanen och diskutera den utifrån både ett historiskt och ett nutida perspektiv. Ta hjälp av följande frågor:

- ▶ Är den fria tanken viktig för ett samhälle?
- ▶ Behöver det finnas "kontroll" i ett samhälle? Kan det någon gång vara bra med kontroll?
- ▶ Hur ska ett samhälle styras för att skapa välmående för alla som bor i det?
- ▶ Är ett "gott" samhälle en utopi?
- ▶ Kan man lita på det som skrivs i böcker, tidningar på internet?
- ▶ I Sverige har vi de senaste åren fått fler och fler övervakningskameror. Vad tycker du om det?
- ▶ Kan det vara bra att kunna läsa någon annans tankar?

Litterär analys

Låt eleverna skriva en litterär analys, där de analyserar innehåll och form och fördjupar sig i en fråga eller ett område kopplat till romanen. Nedan finns några stödpunkter som kan vara en hjälp för eleverna när de ska arbeta med sin analys.

Innehåll

- ▶ Vad handlar romanen om? Undersök handlingen, karaktärerna, tiden, miljön, tema och motiv.

Form

- ▶ Undersök romanens språk, berättarperspektiv, komposition och genre

Fördjupning

Här fördjupar sig eleverna i en fråga eller ett område som de fastnat för under sin läsning. Det kan exempelvis vara:

- ▶ Romanens budskap
- ▶ Brott mot mänskligheten
- ▶ Individ kontra stat
- ▶ Övervakningssamhället
- ▶ Rätten till det fria ordet

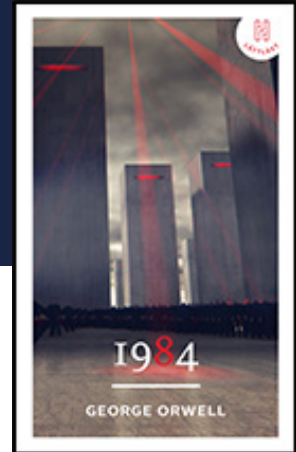
Analysen kan struktureras utifrån följande delar:

1. Introduktion (här presenteras romanen *1984* och den fråga som eleven vill fördjupa sig i)
2. Analys (innehåll, form, fördjupning)
3. Avslutning (här sammanfattas analysen och frågan besvaras)

Elevhandledning

1984

George Orwell

Boken

Winston Smith lever ett enkelt liv i Oceanien, en av de tre staterna i världen. Han och resten av befolkningen är ständigt övervakade av Storebror, ledaren för Oceanien. Winston arbetar på Sanningsministeriet. Hans uppgift är att ändra texter och bilder så att de överensstämmer med Storebrors beslut. På jobbet möter Winston kollegan Julia och de två blir förälskade. De börjar ifrågasätta sitt arbete, staten och partiet, något som är livsfarligt i Oceanien.

1984 publicerades efter andra världskriget och kan ses som en dystopisk framtidsroman med element av science fiction.

Författaren

Georg Orwell (1903–1950) var en brittisk romanförfattare, journalist och kritiker. Hans mest kända verk är *Djurfarmen* och *1984*. I sina böcker kritiserar Orwell totalitarismen men också de sociala orättvisor som detta styrelseskick bär med sig. Hans bok *1984* har setts som så farlig att den i vissa länder har varit förbjuden.

Textfrågor ?

Till denna bok finns det frågor till bokens första sex kapitel. Läs igenom frågorna som tillhör kapitlet innan du börjar läsa själva kapitlet. Vissa svar kommer du att hitta direkt i texten. Andra svar hittar du mellan raderna. Du måste alltså dra egna slutsatser utifrån det du läst. Det finns också en del frågor där du ska skriva vad du själv tycker.

Storebror ser dig (sida 5-12)

1. Handlingen utspelar sig i landet Oceanien. Hur skulle du beskriva detta land?
2. "Storebror ser dig" heter kapitlet och det är också en rad som upprepas flera gånger i texten. Vad betyder "storebror ser dig"?
3. Winston, som kapitlet handlar om, verkar inte tycka om landet som han bor i. Ge exempel från texten som visar på detta.
4. Vad betyder ordet "vaporiserad"(sida 9)?

Hatminuterna (sida 13-19)

1. På arbetet har man "hatminuterna".
 - a. Vad gör personalen under hatminuterna?
 - b. Varför tror du att arbetet organiserar hatminutrar? Vad är syftet med dessa?

Sanningsministeriet (sida 20-26)

1. Winston arbetar med att skriva om gamla artiklar från tidningar. Varför behöver artiklarna skrivas om? Vad händer om de inte skrivs om?
2. Winston verkar inte vara så förtjust i sina kollegor. Hur märker man det i texten?
3. Människorna som bor och arbetar i Oceanien är hela tiden övervakade. Hur skulle du känna dig om du hela tiden var övervakad?

Dagboken (sida 21-31)

1. Winston funderar mycket över sitt liv och det samhälle som han lever i. I detta kapitel får man reda på att han har en fru. Varför bor de inte ihop?
2. Winston har en dagbok. Han vet att det är förbjudet att äga och skriva dagbok men han gör det ändå. Han skriver "Prolerna är vårt hopp" (sida 29). Vad menar han med det?
3. I samhället finns två grupper av människor, de som tillhör Partiet och de som är proler. Deras liv ser helt olika ut. Ge exempel från texten som visar på dessa skillnader.

Brevpressen (sida 32–38)

1. Winston ser flickan från arbetet överallt. Han tror att hon spionerar på honom. Tror du att det stämmer eller är det så att det finns en annan förklaring till varför hon dyker upp överallt där Winston är?
2. Hur skulle du beskriva Winston?

Flickan med det mörka håret (sida 39–46)

1. Winston får en lapp av flickan på arbetet och det som står på den förvånar honom. Samtidigt gör orden att hans tankar om henne ändras. Beskriv på vilket sätt.
2. Människor som är intresserade av varandra får inte träffas enligt Partiet. Winston och flickan måste vara uppfinningsrika för att ses. Hur gör Winston och flickan för att kunna prata med varandra och för att kunna träffas?

Fundera och skriv

I denna uppgift ska du få välja två av följande frågor och skriva dina tankar kring dem. Ta stöd i romanen *1984* genom att lyfta in citat och göra hänvisningar. På det sättet fördjupas din text. Låt varje svar vara cirka en halv till en A4-sida långt.

- ▶ Är den fria tanken viktig för ett samhälle?
- ▶ Behöver det finnas "kontroll" i ett samhälle? Kan det någon gång vara bra med kontroll?
- ▶ Hur ska ett samhälle styras för att de som bor i det ska må bra??
- ▶ Är ett "gott" samhälle en utopi?
- ▶ Kan man lita på det som skrivs i böcker, tidningar på internet?
- ▶ I Sverige har vi de senaste åren fått fler och fler övervakningskameror. Vad tycker du om denna utveckling?
- ▶ Kan det vara bra att kunna läsa någon annans tankar?

Sammanfatta romanen i 4 rutor 🖐

Det finns en bok som heter *80 romaner för dig som har bråttom*. Den är skriven av Henrik Lange. I boken sammanfattas romaner som serier i form av en serie med fyra rutor. Det kan exempelvis se ut så här:

Bild ur Henrik Langes bok
Illustration: Henrik Lange

Din uppgift blir att skapa en sammanfattning av *1984* genom att rita upp 4 rutor. I en ruta skriver du in författarens namn samt bokens titel. I denna ruta kan du också rita något som får symbolisera bokens handling. I de tre andra rutorna blir din uppgift att med text och bild återberätta romanens handling.

När du är klar kan du låta klassrumsväggen prydas av din sammanfattning.

Skapa en tweet på 140 tecken 📱

I denna uppgift ska du med 140 tecken sammanfatta romanen *1984*. Lycka till!

Dela gärna din sammanfattning som en tweet i sociala medier. Använd då hashtaggen #1984.

Grammatik för sfi: Plocka ut huvudsats och bisats

I denna uppgift ska du få träna dig på att hitta huvudsatser och bisatser. En huvudsats kan stå som en egen mening. Här är ett exempel på en huvudsats:

Boken 1984 är riktigt bra.

En bisats kan inte stå för sig själv utan behöver bindas ihop med en annan sats, ofta en huvudsats. Många bisatser inleds med en subjunktion, alltså ett ord som binder ihop satser. Vanliga subjunktioner är **som**, **om**, **därför att**, **för att**. I exemplet nedan är bisatsen kursiverad:

Jag undrar om *de kommer ikväll*.

Nu ska du få plocka ut huvudsatser och bisatser från meningarna nedan. Meningarna är plockade från romanen *1984*.

1. Klockan var tretton när Winston Smith gick in i Segerhuset.
2. Winston tyckte att det kändes som om mannen med mustaschen följde honom med blicken.
3. Han var klädd i en blå overall som var Partiets uniform.
4. Samtidigt var skärmen en kamera som bevakade honom.
5. Det var den enda platsen i lägenheten där han inte syntes från skärmen.
6. Han köpte den mest för att han tyckte att den var vacker.
7. Winston skruvade loss vattenlåset från röret så att vattnet rann ut.
8. Med äcklad min petade han bort hårtussen som hade fastnat i röret.
9. Winston hade just satt sig på en av stolarna i mitten framför den stora bildskärmen, när två personer kom in i rummet.